

Beslagning allmänt

Generellt

Gränsdragning mellan SISAB och hyresgästen innebär en del utmaningar i projektering av dörrmiljöer. Det är viktigt att skilja olika anläggningsägare åt, samt att system som tillhör olika parter inte sammankopplas. Detta för att inte komplicera framtida förvaltning.

Dörrar och karmar ska vara förstärkta för infästning av beslagning (t.ex. dörrstängare). Beakta även behov av förstärkning av vägg i anslutning till dörr.

All kanalisation i och omkring dörrmiljö ska vara infälld och dold. Kabel i och omkring dörrmiljö ska förläggas enligt Projekteringsanvisning El & Telesystem.

1. Låshus och beslagning

Projektering av låshus och beslagning ska ingå i SISAB:s leverans. Låsprojektör ansvarar för att projektering av lås och beslagning uppfyller ställda krav. Tele/låsprojektör, arkitekt och brandkonsult är ansvariga för att rätt funktion uppnås.

Beakta särskilt

- Tillgänglighetskrav och frångänglighetskrav
- Verksamhetsbehov
- Eventuellt passersystem
- Utrymningskrav
- Tillhållning i brandcellsgräns
- Rymningsrisk i förskolor och särskolor

Det föreligger inga krav om att uppfylla ”godkänd låsenhet” eller skyddsklasser beskrivna i SSF 200 utgåva 5.

2. Låssystem och cylindrar

Oval cylinder ska installeras för dörrar. Cylindrar ska vara utförda med mekanisk låsning och anpassade för inom* och utomhusmiljö.

Cylinderbehör för dörr ska levereras av den entreprenör som utför cylindermontage. Cylinder och cylinderbehör ska projekteras och beställas av SISAB:s ramavtalade låssmed.

I förskolor väljer verksamheten om man vill hantera låscylindrar själv eller om det ska inkluderas i projektet. I skolor ska låssystem och cylindrar inkluderas i projektet. Låscylindrar som installeras i projekt ägs och förvaltas av SISAB.

Låscylindrar upphandlas som en sidoentreprenad från SISAB:s ramavtalade låssmed. Låsschema upprättas av låssmed i samråd med projektet och verksamheten. Inga fristående (”vilda”) låssystem får installeras i skolor.

I driftutrymmen ska SISAB:s elektroniska cylindrar (Assa Cliq) projekteras.

3. Draghandtag, trycke och vred

P.g.a. hårt slitage i utbildningsmiljöer ska draghandtag, trycken och vred vara i kraftigt utförande och nickelfria. Entrédörrar och dörrar i korridorer utförs helst med draghandtag för enklare passage.

4. Nödutrymningsbehör

Nödutrymning ska alltid utredas enligt brandskyddsdokumentation och nu gällande regler. Låskonsult bör involveras för rätt beslagningsslösning.

5. Kanalisation och karmöverföring

Dörrar i skalskydd, verksamhetsgränser etc. ska förberedas med kanalisation för passersystem och kringutrustning för dörrautomat. I övrigt ska verksamhetens behov av passersystem styra förberedelserna och utredning krävs i varje projekt.

Karmöverföringar ska vara infällda i dörrrens bakkant. Utanpåliggande karmöverföringar får inte nyttjas p.g.a. hög risk för skadegörelse. Antalet karmöverföringar är beroende av hur många ledare som ska gå fram genom denna. Samordnas med teleprojektör.

6. Nattlås

SISAB installerar normalt inga extralås/nattlås. Önskar verksamheten förhöjt skydd i dörrar genom nattlås ska detta bekostas och kravställas av verksamheten.

Beakta i de fallen beslagning och funktion för nattlås, t.ex.:

- Hur ska nattlås kopplas mot s.k. väsentlig funktion
- Ska nattlås vara motorlås eller mekaniska?
- Hur ska nattlås styras och övervakas?
- Ska nattlås kopplas till sumrar eller lysdiodspaneler?

7. Larmsystem (inbrott, brand eller kombilarm)

SISAB äger larmsystemen och de får inte kopplas ihop med olika typer av dörrstyrning.

Undantag finns gällande bortkoppling av dörrhållarmagneter i brandcell som beskrivs i "Goda Exempel – bortkoppling av dörrhållarmagneter" samt för blockering vid tillkopplat larmområde av dörrmiljöer med passersystem.

Se även SISAB:s Projekteringsanvisning El & Telesystem.

8. Magnetlås, Motorlås, Elslutbleck, Elektromekaniska lås, Eltryckeslås etc.

Gränsdragningen mellan SISAB och verksamheten rörande lås blir en utmaning i de flesta projekt. De mekaniska låskistor som normalt ligger under SISAB's ansvar byts ofta ut i projekteringen för att fungera ihop med verksamhetens passersystem och därmed flyttas ansvaret för funktion. Men oavsett vilken utrustning som installeras så påverkar man det som är SISAB's ansvar, dvs. säker utrymning och låsta trygga lokaler. Driftsäkerhet vid olika scenarion samt hantering av fellarm och felanmälningar måste hanteras vid projektering och verksamheten måste vara med i diskussionerna för att förstå sitt ansvar. Det är kostsamma och komplexa installationer som måste utredas i varje enskilt fall av projektägaren och projektansvarig i samråd med brand* och låskonsult. Den överenskomna lösningen ska dokumenteras i fastighetsdokumentationen genom dörrkort, brand*PM etc. Beakta gränsdragning mellan anläggningsägare och utred om utrustningen tillhör fastighetsägaren eller hyresgästens passersystem.

Följande ska utredas innan beslut:

- Strömförsörjning (reservdriftstider, hantering av fellarm)
- Säkerhet vid strömbortfall
- Beslagning/nödutrymning
- Service och underhåll (vem äger/förvaltar systemet?)

9. Magnetkontakter

Behovet utreds i varje projekt och synkroniseras med telekonsult för att inte dubbelredovisas i handlingar. Magnetkontakter ska vara infällda och monterade enligt tillverkarens anvisningar i rätt montagedetaljer. Magnetkontakter ska inte vara av förspänd typ.

10. Dörrautomatik

Dörrautomatik kan installeras på dörrmiljöer med krav på tillgänglighet eller frångänglighet. Beakta att injustering och kalibrering av dörrautomatik ska anpassas efter verksamhets behov så att rätt funktion erhålls rörande hålltider, fördröjningar, hastigheter och eventuell öppningshjälp.

Montage/Infästning

Dörrautomatik ska installeras enligt tillverkarens anvisning. Beakta material i väggar, dörr och karm för rätt infästning och val av armsystem.

Dörrmiljöer som inte är förberedda för dörrautomatik måste förstärkas då dörrblad, väggdel ovan dörr, gångjärn, infästningar och karmar annars snabbt går sönder.

Val av dörrautomatik

Val av fabrikat, typ och infästning ska utredas i varje specifikt fall. En dörrautomatik med initialt högre pris kan vara lämpligare lösning i den aktuella dörrmiljön p.g.a. fler funktioner och kraftfullare utförande. Framförallt i förvaltningskedet. Inga låsta produkter och mjukvaror får användas där endast den som installerat kan hantera service och underhåll utan systemet måste vara anpassat för ramavtalde servicepartners.

Dörrautomatik ska vara förberedd för inkoppling av lås och nedan kringutrustning utan komplettering med ingångar eller tilläggsmoduler. Dörrautomatik ska vara elektromekanisk (ej hydraulisk), följa EN 16005:2012, vara CE godkänd och typgodkänd för lägst EI30.

Den oerhörda påfrestning som dörrmiljön utsätts för i utbildningsmiljöer gör att följande måste beaktas noggrant:

- Yttre miljö (innerdörr/ytterdörr)
- Infästnings och montagemöjligheter
- Dörrutformning (pardörr/enkeldörr/stål/trä)
- Dörrbladsvikt
- Antal passager
- Funktioner

Förskolor

I förskolor finns sedan tidigare ett arbetssätt kring ”högt monterat trycke” på dörrar i utrymningsväg i brandscellsgräns, för att förhindra rymningar. När det numera är krav att dessa dörrar ska försees med dörrautomatik ersätts det högt monterade trycket med armbågskontakt på samma höjd, 1600 ÖG som personalen använder för att öppna dörren.

För att säkerställa möjlighet för personer med funktions-variationer att utrymma/ återinrymma ska dörren i brandcell försees med att ytterligare en knapp placeras 800 ÖG och minst 700 mm från innerhörn/dörrsvep/annat hinder. Knappen ska vara godkänd enligt SS EN 13637, elektroniks nödutrymning, och funktionen måste diskuteras i samråd med andra kravställande konsulter. Knappen ska aktivera dörrautomatik och bör vara avsedd för nödutrymning och uppfylla de Europeiska brandskyddsföreningarnas riktlinje ”CFPA European Guideline 2:2002” som beskriver utformning, färger och funktion. Knappen bör också vara återfjädrande och inte kräva manuell återställning.

För dörrar i byggnadens skalskydd installeras inte utvändigt nödutrymningsknapp utan funktionen löses med lås och låsbeslagning avsedd att hantera återinrymning.

Armsystem

Armar ska inte vara delbara eller uppställningsbara. Förlängningstappar ska undvikas då de sällan klarar påfrestningen över tid. Dörrpartiet/dörrmiljön bör projekteras så att dörrautomatik kan installeras utan förlängningstappar.

Vid stor risk för skadegörelse kan glidarmskena vara rätt val men då måste hänsyn tas till den stora kraftminskningen och en kraftfullare dörrautomatik projekteras.

Strömförsörjning

Dörrautomatik ska strömförsörjas från egen grupp i elcentral. Elcentralens placering i egen brandcell/avskild brandcell/annan brandcell måste utredas i vare enskilt projekt. Kabel till dörrautomatik ska vara brandklassad. Dörrautomatik ska inte matas från separat UPS, varken extern eller inbyggd i dörrautomatik. Manövermöjligheter/vippströmställare på dörrautomatik ska tas bort för att undvika att obehöriga manövrerar automaten. Anslutning ska vara fast montage. Arbetsbrytare ska helst placeras ovan undertak. Arbetsbrytare ska vara låsbar och förses med kombinationshänglås där koden programmeras att vara SISABS 4-siffriga fastighetsnummer. (dvs, utan ändelsen -00).

Kringutrustning

Kringutrustning till dörrautomatik ska utredas i varje enskilt fall:

- *Sensorer*
Dörrsensorer ska alltid installeras på bägge sidor av dörren. Undantag ska göras för storkök och teknikutrymmen. Dörrsensor på dörr i brandcellsgräns ska alltid kopplas bort vid signal från utrymningslarm, övriga krav specificeras i brandskyddsdocumentation. Dörrsensorer ska uppfylla kraven i EN 16005:2012. Dörrsensor ska vara av typen "Flatscan". Dörrsensor av s.k.. IR-tubsensor ska undvikas. Erfarenhet visar att de är för trubbiga i sina inställningsmöjligheter, lockar till skadegörelse samt att de har en låg tillförlitlighet vid strömbortfall.
- *Fjärrkontroller*
Vissa verksamheter har brukare som redan utrustats med handsändare. Ofta p.g.a. multifunktionsnedsättning. I de fallen kan finnas behov av att installera en mottagare från befintligt system till dörrautomatik.
- *Öppningsradar/dragasnöre*
Det finns miljöer där öppningsradar eller dragsnöre kan vara rätt val. Exempel kan vara en dörr i änden av en korridor där ingen vistas av annan orsak eller dörrar mellan kök och matsal.
- *Armbågskontakter*
Med undantag för armbågskontakter beskrivet ovan för avdelningsdörrar i förskola ska armbågskontakter monteras:
 - c/c 800 ÖG
 - Minst 700mm från innerhörn
 - 1000mm från dörrsvep
 - Minst 1100 mm från nedgående trappa/ramp.
 - Dessutom ska ett extra säkerhetsavstånd på 400mm från trappa/ramp beaktas för att säkerställa ett säkert manövreringsutrymme. (SS 914221:2006, sida 6).

Armbågskontakt ska vara av metall, vandalsäker och brandklassad. Orsaken är det höga slitaget och tuffa miljön. Syftet med att brandklassa kabel & kontakt är att kortslutning från brand (avbrunnen kabel) inte får resultera i att dörren öppnar. Det finns alternativa lösningar till detta genom att tex. montera termosäkring (med bryttemperatur 70 grader) i serie med för likvärdig funktion. Stäms av med brandkonsult. Armbågskontakt ska vara kabelansluten dvs. inte trådlös och batteridriven.

11. Dörrstängare

Dörrstängare ger ett högt öppningsmotstånd för daglig passage och bör därför undvikas. Ibland kan dörrbroms vara ett enklare alternativ för att dörren inte ska löpa helt fritt.

Dörrstängare används för slagdörrar i brandcellsgräns. Om dörren ska stå uppställd så används inte uppställningsfunktion i dörrstängare utan dörrhållarmagneter med styrning från utlöst utrymningslarm. Beskrivs nedan.

Dörrstängare med "glidarmskena" är att föredra då den inte sticker ut och lockar till skadegörelse. Observera dock att glidarmskena kraftig reducerar stängarens stängningskraft vilket måste tas med i beslut kring val av stängare.

12. Frisving

Diskussioner om dörrstängare med frisving-funktion förekommer i varje projekt. Sakkunniga för brand och tillgänglighet har krav som måste följas men som ofta är motstridiga. Brand vill att dörren ska stänga vid rökutveckling och tillgänglighet vill att dörren ska vara lätt att öppna för ut- och återinrymning.

Dörrar i brandcellsgräns som inte är utrymningsväg kan alltså förses med dörrstängare med frisving-funktion som styrs av utrymningslarmet. D.v.s. de är helt opåverkade i normalfall men stänger dörren vid rökdetektering (kombilarm). Men om dörren är i utrymningsväg blir den för tung att öppna för frångängligheten (max 25N) och den måste istället förses med dörrautomatik med utrymningsknapp beskrivet ovan. En lösning där man installerar dörrstängare med frisvingfunktion i utrymningsväg kan i vissa fall diskuteras med kravställarna men förutsätter först och främst adresserbart brandlarm och inte kombilarm.

13. Dörrhållarmagneter

Dörrhållarmagneter används för att hålla en dörr uppställd. Uppställningsarmar eller uppställningsfunktion i dörrautomat ska inte användas. Dörrhållarmagneter i brandcellsgräns är SISAB:s ansvar och ska stänga på signal från utrymningslarm. Samordning krävs med teleprojektör och lösning för strömförsörjning ska utredas. Det gäller även gränsdragning mot hyresgästens passersystem som beskrivs i "Goda exempel bortkoppling av dörrhållarmagnet".

Dörrhållarmagneter i dörrar som inte är i brandcellsgräns ingår inte i SISAB:s kravställning och komponenterna ägs då av hyresgäst. Syftet är ofta att underlätta för verksamheten och krav på stängning vid brand finns inte, t.ex. mellan kök och matsal.

14. Dörrstopp

Dörrstopp monteras på vägg och är extra viktig för dörrar med dörrstängare/dörrautomatik då dörrbladet ej skall öppnas mer än 110 grader, eftersom dörrstängaren/dörrautomatiken annars utsätts för onödigt mycket slitage och går sönder.

Entrédörrar och andra utsatta dörrar ska förses med extra stabila dörrstopp av stål. Fabrikatexempel: Preconal dörrstopp 1. Dörrstopp ska installeras för att klara mekaniskt slitage (stötar och hängande last). Förstärkning av vägg eller dörrparti måste utföras i erforderlig omfattning.

15. Gångjärn

Entrédörrar/partier:

Gångjärn typ svetsgångjärn, ej justerbara (justerbara gångjärn hoppar lätt ur läge, gör dörren skev och kräver ofta underhåll), dimensioneras utifrån dörrens användning. Vid normalt belastad dörr används slitbricka av mässing och vid tungt belastad dörr används kullager. OBS! kullager får ej målas.

Dörrar som ska förses med dörrautomatik sliter hårt på infästningar och gångjärn. Dessa dörrar måste därför förses med minst två gångjärn uppe och ett nedtill.

Koordinatorer

Pardörrar som stängs via dörrstängare eller dörrautomatik ska förses med mekaniska stängningskoordinatorer, inte elektroniska.

Spanjolett och kantreglar

Entrédörrar/partier:

Nya entrépartier utförs alltid som enkeldörrar men vid ombyggnation av befintliga partier kan spanjolett behövas. Om det passiva dörrbladet ska låsas (dvs. om utrymning inte kräver dörrbredden) så ska låsbar spanjolett med cylinder ur verksamhetens låssystem användas.

OBS! Kantregel ska ej användas då den ofta orsakar skada på dörrbladet och ej går att låsa.

Innerdörrar:

För innerdörrar kan antingen spanjolett eller kantreglar vara aktuella. Det bör utredas i respektive projekt. Se även nedan under objektreferenser under respektive dörrtyp.

Kontrastmarkeringar

Se Projekteringsanvisning glas och Projekteringsanvisning tillgänglighet.

Metadata

Namespace: sisab

Paket: sisab-metoder

Version: 3.0.0

Sökväg: projekteringsanvisning-dorrrar/beslagning-allmant/beslagning-allmant.partial.html

Genererad: 2024-05-17

QR koden innehåller en länk tillbaka till underlagsfilen